प्रेस काउन्सिलबाट 'क' वर्गको मान्यता प्राप्त

विकास

www.bikaskhabar.com

खबरपत्रिका साप्ताहिक

विकास खबरपत्रिका राष्ट्रिय साप्ताहिक

sfof{no
थाहा नगरपालिका-८
मिडिया चोक, मकवानपुर
;Dks{g+
९८०७२२५०७२
0dh\
bikaskhabar@gmail.com

● मकवानपुर, वर्ष-१०, ● अंक-१५, ● २०७४ कार्तिक ०६ गते सोमबार, ● 23 Oct., 2017, ● नेपाल सम्वत्-११३८, ● पृष्ठ-६, ● मूल्य रु. ५/-

हेभी इकुपमेन्ट संचालन कार्यविधि २०७४ पारित

थाहा नगरपालिका: कानून बनाउँदै, कार्यान्वयन गर्दै

◆ विकास समाचारदाता
थाहानगर

थाहा नगरपालिकाले हेभी इकुपमेन्ट संचालन कार्यविधि २०७४ पारित गरेको छ । नगरपालिकामा रहेको हेभी इकुपमेन्ट संचालनलाई सहज र पारदर्शी बनाउनको लागि कार्यविधि निर्माण गरी पारित गरिएको नगर प्रमुख लवशेर विष्टले जानकारी दिए । अहिले नगरपालिकामा हेभी इकुपमेन्ट अन्तर्गत ब्याक्हो लोडर, ट्रिपर र दमकल संचालनमा रहेको छ । कार्यविधि अनुसार नगरपालिकाले हेभी इकुपमेन्ट संचालन समिति समेत गठन गरिसकेको कार्यकारी अधिकृत हरिलाल पुरीले जानकारी दिए । समितिको संयोजकमा नगरपालिकाका उपप्रमुख रहने व्यवस्था गरिएको छ । सदस्यहरूमा फोहोरमैला तथा विपद् व्यवस्थापन शाखा प्रमुख र सदस्य सचिव लेखा शाखाको प्रमुख रहने कार्यविधिमा व्यवस्था छ । कार्यविधि २६ असोजको कार्यपालिका बैठकबाट पास गरिएको हो । पारित कार्यविधि अनुसार नगरपालिकाको बारुणयन्त्र निःशुल्क रुपमा संचालन हुनेछ । त्यस्तै ट्रिपर प्रतिदिन तीनहजार रुपियाँ र ब्याक्हो लोडर प्रतिघण्टा १ हजार २ सय रुपियाँ तिरेर सेवाग्राहीले प्रयोग गर्न सक्नेछन् । यसरी प्रयोग गर्दा इन्धन सेवाग्राही आफैले हाल्नुपर्नेछ ।

नगरपालिकामा रहेको हेभी इकुपमेन्टको दररेट निर्धारण गर्ने, रेखदेख गर्ने, संचालनको अवस्थामा नियमन गर्ने, मर्मत सम्भार गर्ने, नगरपालिकामा नियमित रुपमा प्रगति प्रतिवेदन पेश गर्ने काम कर्तव्य र अधिकार कार्यविधि मार्फत संचालन समितिलाई दिइएको छ । समितिको बैठक दुई मासिक रुपमा एक पटक अनिवार्य बैठक बस्नुपर्ने कार्यविधिमा उल्लेख भएपनि आवश्यकता अनुसार अन्य समयमा पनि बैठक बस्न सक्ने बाटो कार्यविधिले खोलेको छ ।

अब नगरपालिकाबाट सेवाग्राहीको निवेदन अनुसार समितिको निर्णय गरेर मात्र हेभी इकुपमेन्ट उपलब्ध गराउने भएको छ । समितिको निर्णय पुर्व उपलब्ध गराउनु पर्ने अवस्थामा पछि अनुमोदन हुने गरी उपलब्ध गराइने सहज बाटो पनि कार्यविधिले समेटेको छ । तर, सेवाग्राहीले हेभी इकुपमेन्ट माग गर्दा अग्रीम रुपमा दस्तुर बुझाउनु पर्ने अनिवार्य व्यवस्था गरेको छ । यद्यपी नगर पालिकाबाट भुक्तानी हुने योजनाहरूमा हेभी इकुपमेन्ट प्रयोग गर्दा लेखा शाखाको अदेश बमोजिम प्रयोग गर्न सकिने र यसरी प्रयोग गरेको अवधिको रकम योजनाको भुक्तानी हुँदा छुट्टै चेक काटी कोष खातामा जम्मा गरीने कार्यविधिमा उल्लेख छ । नगरपालिमा हेभी इकुपमेन्टका लागि अग्रीम दस्तुर बुझाएको भन्दा बढी समय प्रयोग गरेमा नियमानुसार थप दस्तुर बुझाउनु पर्ने कार्यविधिमा उल्लेख छ । कार्यविधिमा संचालन कोषको व्यवस्था, कोषको संचालन विधि समेतको व्यवस्था गरिएको छ ।

थाहा नगरपालिका
gu/ sfo{kflnsfsf]sfof{no
इन्द्रायणी चौर, मकवानपुर

||

हेभी इकुपमेन्ट संचालन कार्यविधि, २०७४

थाहानगरमा नेपाल सम्वत् ११३८ को स्वागत

◆ विकास समाचारदाता

नेवारी संस्कृति संरक्षणमा क्रियाशील संघसंस्था तथा समुहको आयोजनामा नेपालको मौलिक संवत् तथा राष्ट्रिय सम्वत नेपाल सम्वत ११३८ को स्वागतार्थ थाहानगर मा बृहत भिन्तुना मोटरसाइकल ऱ्याली गरिएको छ ।

पालुङ सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण समिति थाहा-२, पालुङको मुख्य आयोजना तथा पालुङ युवा समाज, थाहा-२ पालुङ, हातेमालो युवा समाज थाहा-२ पालुङ, ओखरबजार हितकारी श्रृजनशिल युवा समूह थाहा-१ र गोपाली सांस्कृतिक समुह थाहा-३, गोपालीगाउँको संयुक्त आयोजनामा कार्यक्रम भएको हो ।

स्वागत ऱ्याली पालुङको लाम्पाटीबाट सुरू भइ इन्द्रायणी चौर-ओखरबजार-थानाबजार-दोबाटो-शिखरकोट-गोपालिगाउँ-पसल चौर-फाँटबजार-फुलपाती चौर-महादेवस्थान-चाकचा पुल हुँदै पुनः लामपाटीमा नै आइ नेपाल संवत स्वागत सभामा परिणत भएको थियो । थाहा नगरपालिकाका नगर प्रमुख लवशेर विष्टको प्रमुख आतिथ्यमा भएको नेपाल संवत् स्वागत सभा उपप्रमुख खड्ग बहादुर गोपाली विशेष अतिथी रहेका थिए ।

पालुङ सांस्कृतिक सम्पदा संरक्षण समितिका अध्यक्ष जंगली राजकुमार श्रेष्ठको सभाध्यक्षतामा भएको ऱ्याली समापन तथा नेपाल संवत स्वागत सभामा वडा नं १ का अध्यक्ष हेरमान गोपाली, वडा नम्बर २ का अध्यक्ष गुप्त बहादुर कार्कीलगायतको आतिथ्यता रहेको थियो ।

कार्यक्रम पालुङ युवा समाजका उपाध्यक्ष संजित श्रेष्ठले संचालन गरेका थिए । कार्यक्रमका सहभागी तथा अतिथीहरुलाई समाजका अध्यक्ष बिजय बिक्रम श्रेष्ठले स्वागत गरेका थिए । अध्यक्ष श्रेष्ठले कार्यक्रममा स्वागत गर्दै नेवारी भाषा र संस्कृतिको संरक्षणमा सबै एकजुट हुन आग्रह गरे । उनले संस्कृति संरक्षण सबैको प्राथमिकताको विषय

बाँकी पृष्ठ ४ मा

'प्रतिनीधि' टिमलाई सफलता

◆ विकास समाचारदाता

थाहानगर स्तरीय 'विनयबाबु स्मृति' अन्तर क्लब रनिङ शिल्ड भलिबल प्रतियोगितको उपाधि थाहा नगरपालिका वडा नम्बर १ प्रतिनिधि टिमले हात

बाँकी पृष्ठ ४ मा

JolQmut 36gf btf{;DaGwL h?/L ;'rgf Û

जन्म दर्ता बालबालिकाको नैसर्गिक अधिकार हो । जन्मेको ३५ दिन भित्रै आफ्नो स्थानीय तहमा गई दर्ता गरौं । जन्म र मृत्यु दर्ताको सूचना परिवारको मुख्य व्यक्तिले र निजको अनुपस्थितिमा परिवारको उमेर पुगेको व्यक्तिले सूचना दिन सक्छन् । जन्म, मृत्यु, बसाई सराई, विवाह एवं सम्बन्ध विच्छेदका घटना दर्ता गर्नु नागरिकको कर्तव्य हो । बसाई सराई गर्दा व्यक्ति आफू मात्र बसाई सरी गए व्यक्तिले र परिवार नै बसाई सरी गए परिवारको मुख्य व्यक्तिले दर्ता गर्नु पर्छ ।

yfxf gu/kflnsf
gu/ sfo{kflnsfsf]sfof{no
OGb|o0fLrf}/, dsjfgk'/

नेपाल सरकारको सूचना Û

समानता, स्वतन्त्रता र न्यायका लागि आफ्नो अधिकारप्रति सजग र सचेत होऔं ।

नेपाल सरकार
;'rgf tyf ;~rf/ dGqfno
सूचना विभाग

सम्पादकीय

जनप्रतिनीधिको सह्रानीय निर्णय

स्थानीय तहमा जनप्रतिनिधि आएपछि विस्तारै जनसरोकारका कामले गति लिन थालेको छ । जनप्रतिनिधिहरुले आ–आफ्नो स्थानीय तहमा जनसरोकारका विभिन्न क्षेत्रमा काम थालेका छन्। यसै क्रममा मकवानपुरको थाहा नगरपालिकामा स्थानीय तहले जनसरोकारको विषयमा काम गर्नको लागि सरोकारी विषयमा निर्णय भएको छ । दशै लगतै मकवानपुरको थाहा नगर पालिकाको शिखरकोट, बज्रवाराहीको सरस्वती बजार, टिष्टुङ, आग्राको डाँडाबास, चित्लाङ तथा नगरको मुख्य–मुख्य बजार क्षेत्रहरुमा नगरपालिकाले बजार व्यवस्थापन, सरसफाइ आदिमा प्राथमिकता दिएर काम गर्ने निर्णय भएको छ । थाहानगरको शिखरकोटमा त बजार व्यवस्थापनका लागि समिति नै गठन भइसकेको छ । नगर कार्यपालिकाको बैठकबाटै निर्णय गरी नगरका मुख्य बजार क्षेत्रहरुमा समिति गठन गरी क्रियाशील गराउनु सकारात्मक पक्ष हो । यस्तो तुरुन्त कार्यान्वयनमा जाने निर्णय गर्न तत्पर हुने नगर प्रमुख, कार्यपालिका सदस्य तथा कार्यकारी अधिकृत बधाईका पात्र हुन् । यसरी सरसफाइका कामहरु संचालन गर्दा कतिपय राम्रा कुराहलाई अन्य स्थानीय तहबाट पनि सिक्नु आवश्यक छ । राम्रा कुरा सिक्नको लागि नगरपालिका मात्र हैन गाउँपालिका र तिनका वडाबाट पनि सिक्न सकिन्छ ।

पछिल्लो समय थाहानगरका बजारहरु अस्तव्यस्त बन्दै गएका छन् । बढ्दो जनघनत्वसगै खास गरेर फोहोर मैला व्यवस्थापनमा चुनौति बन्दै गएको हो । मानिससँगै यातायातका साधन पनि बढेका छन् तर सडकको अवस्था उस्तै छ। नगरको मुख्य सडक बाहेक भित्र सडकहरु व्यवस्थित अझै हुन सकेको छैनन् । यसरी विस्तार नहुँदा ति क्षेत्रको बजार व्यवस्थापन पनि उस्तै अस्तव्यस्तता देखिएको छ। खासगरी मुख्य बजार क्षेत्रमा अव्यवस्थित पार्किङका कारण निकै समस्या बनेको छ। जथाभावी पार्किङ, पैदल यात्रुको बढ्दो चाप, साँघुरा सडक आदिले बजार अस्तव्यस्त बन्दै गइरहेका छन्। यसलाई पनि बजार व्यवस्थापन समितिले योजनावद्ध रुपमा काम गरे अझ सानदार बजार व्यवस्थापन हुनेछ । आफूले उत्पादन गरेको फोहोर आफैले व्यवस्थित गर्नुपर्छ भन्ने चेतनाको निकै अभाव छ। सरसफाइ सम्बन्धी विभिन्नखाले चेतनामूलक अभियान सञ्चालन गर्न आवश्यक छ । जबसम्म बजारबासीमा सरसफाई व्यवस्थापन सम्बन्धमा महशुस हुँदैन तबसम्म कार्यपालिका अर्थात् स्थानीय सरकारले संचालनमा ल्याउने यसखाले अभियानले सार्थकता पाउने देखिन्न।

बजारमा निर्माण सामग्रीको व्यवस्थापन पनि निकै चुनौतीको रुपमा रहेको छ। जसले गर्दा आवागमनमा निकै सास्ती भइरहेको छ। विभिन्न संरचना निर्माणका लागि निर्माण सामाग्री सार्वजनिक क्षेत्रमै थुपार्दा अस्तव्यस्तता सिर्जना भइरहेको छ। यो क्रम रोक्नका लागि बजार व्यवस्थापनको गुरुयोजना आवश्यक छ। बजार व्यवसथापनका लागि गुयोजना र आवश्यक कार्यविधि बनाएर नगर कार्यपालिका वा नगरसभाबाट पारित गरी स्थानीय कानूनकै रुपमा लागु गर्न स्थानीय तह अघि बढ्नुपर्छ।

yfxf gu/kflnsfsf]lzv/sf6 sfp06/af6 lbjf a; ;]jf

विहान	६:१५	बजे काठमाण्डौ (हाइस)
विहान	६:१५	बजे हेटौंडा (फोर्स)
विहान	७:१५	बजे काठमाण्डौ (बस)
विहान	८:00	बजे हेटौडा (बस)
विहान	८:१५	बजे सिमभन्ज्याङ हुँदै काडमाण्डौ (फोर्स)
विहान	९: 00	बजे काठमाण्डौ (मिनीबस)
विहान	९:00	बजे हेटौंडा जम्बो हाइस
विहान	९:४५	बजे काठमाण्डौ फोर्स
विहान	१0:१५	बजे मार्खु, पालुङ हुँदै हेटौंडा (मिनीबर्स)
विहान	१0:१५	बजे काठमाण्डौ(फोर्स)
विहान	१0:३0	बजे हेटौंडा (फोर्स)
विहान	११:१५	बजे काठमाण्डौ (मिनिबस)
विहान	१२:३0	बजे हेटौंडा (बर्स)
मध्यान्ह	१२:३0	बजे काठमाण्डौ (बस)
मध्यान्ह	१:३0	बजे हेटौंडा (मिनीबस)
दिउँसो	१:३0	बजे पालुङ गोगने पकने (मिनीबस)
दिउँसो	१:३0	बजे काठमाण्डौ (फोर्स)
दिउँसो	२:३0	बजे काठमाण्डौ (फोर्स)
दिउँसो	३:00	बजे पालुङबाट मार्खु (बस)
दिउँसो	३:३0	बजे पालुङबाट काठमाण्डौं (बस)

थप जानकारीको लागि नारायणी यातायात दिवा बस सेवा तथा टिकट काउण्टर दामन शिखरकोट इन्चार्ज अरुण लामा ९८५५०७२३२२ र नरेन्द्र अधिकारी ९८५५०७०५६१

dxTjk"0f{6]lnkmf]g gDa/x?

पालुङ एम्बुलेन्स (चालक)	९८१४२०७४०१
आग्रा एम्बुलेन्स (चालक)	९८६०२२३७५५
जनकल्याण उच्च मा.वि.	०५७–६२०३६४
थाहा नगरपालिका कार्यालय	०५७–४०००५६
मत्स्यनारायण मा.वि.	०५७–६२०५१२
ईप्रका पालुङ (प्रमुख)	९८५५०६९४९९
प्रहरी चौकी फाखेल	०५७–६९२५१८
जिल्ला प्रशासन मकवानपुर	०५७–५२०३८८
विद्युत प्राधिकरण पालुङ	०५७–४०००२९

सम्पत्तिमा महिलाको अधिकार

– ;Znf cfrfo{

लैंगिक समानता कायम गर्नका लागि महिला र पुरूषबीच कुनै पनि किसिमको विभेद हुनु हुँदैनस अर्थात् आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक तथा राजनीतिक अधिकार सबै व्यक्तिले समान ढंगले प्राप्त गर्न सकेको खण्डमा समानता हासिल हुन सक्छ ।

विश्वव्यापी रूपमै पुरूषको तुलनामा महिलाहरु विभिन्न अवसरबाट वञ्चित भएको पाइन्छ, जसमध्ये सम्पत्तिको उपभोग गर्न नपाउनु महिलाको आर्थिक अधिकार माथिको एउटा विभेद हो । स्रोत र सम्पत्तिमाथि व्यक्तिले आफू अनुकूल प्रयोग गर्न पाउने हक र त्यसमा अन्तर्निहित उसको व्यक्तिगत, संस्थागत शक्ति सम्बन्ध नै सम्पत्तिमाथिको अधिकार हो ।

पश्चिमा समाजका महिलाहरु उत्पादन कार्यमा प्रत्यक्ष रूपमा बढी संलग्न हुने हुँदा केही बढी मात्रामा महिला अधिकार स्थापित भएको देखिन्छ भने विकासोन्मुख मुलुकहरूमा अधिकांश महिला सम्पत्तिको उपभोग, परिचालन तथा नियन्त्रणसम्बन्धी अधिकारबाट कुण्ठित भएको पाइन्छ ।

नेपालमा सम्पत्तिमा महिला अधिकार सम्बन्धमा अंशसम्बन्धी कानुन पहिलो पटक वि.सं. १९१० को मुलुकी ऐनमा व्यवस्था गरिएको थियो, जसमा ३५ वर्ष उमेर पुगेका अविवाहिता छोरीले अंश पाउने व्यवस्था थियो, वि.सं. १९९२ मा संशोधन भई विवाह भएमा दाइजो पाउने अंश नपाउने व्यवस्था गरियो ।

वि.सं. २०२० सालमा आएको नयाँ मुलुकी ऐनले पनि सोही व्यवस्थालाई निरन्तरता दिँदै ३५ वर्ष उमेर पुगेकी छोरीले अंश पाउने तर विवाह भएमा फिर्ता गर्नुपर्ने प्रावधान राखेको पाइन्छ । २०५९ सालमा मुलुकी ऐनको १२ औं संशोधनमा छोरीलाई पैतृक सम्पत्तिमा समान अधिकार प्रदान गर्ने व्यवस्था कानुनी रूपमा गरियो । नेपाल जीवनस्तर मापन सर्वेक्षणको तथ्यांकअनुसार ग्रामीण क्षेत्रमा बसोबास गर्ने १८ प्रतिशत र सुगममा बस्ने २० प्रतिशत महिलाको अचल सम्पत्तिमा अधिकार रहेको देखिन्छ ।

हाल २६ प्रतिशत महिलाहरूको नाममा घरजग्गाको स्वामित्व रहेको छ । विगतका दिनमा भन्दा अहिले आर्थिक कारोबारमा महिलाको सहभागिता बढ्दै गए पनि व्यावहारिक रूपमा पैतृक सम्पत्तिमा अधिकार प्राप्त गर्ने महिलाको संख्या अत्यन्त न्यून रहेको छ ।

नेपाल पक्ष राष्ट्र भएको मानव अधिकारसम्बन्धी विभिन्न अन्तराष्ट्रिय प्रतिबद्धताहरूले महिलालाई पुरूषसमान अधिकार प्राप्त गर्ने, उपभोग गर्ने, लिंगका आधारमा समान हैसियत प्राप्त गर्ने अधिकार प्रदान गरेका छन् । सन् १९९५ मा सम्पन्न चौथो विश्व महिला सम्मेलनले महिलाहरु आर्थिक रूपमा सक्षम हुनका लागि सम्पत्तिको मालिक हुनुपर्ने कुरामा जोड दिएको थियो ।

वर्तमान नेपालको संविधानले सम्पत्तिमा सबै छोराछोरीले समान हक प्राप्त गर्ने, सम्पत्ति तथा पारिवारिक मामिलामा दम्पत्तिको समान हक हुने, लैंगिक भेदभावबिना समान वंशीय हक हुने व्यवस्था गरेको छ । लैंगिक न्यायका लागि सर्वोच्च अदालतबाट विभिन्न समयमा छोरीलाई अंश प्रदान गर्ने सम्बन्धी फैसलाहरु भएका छन् ।

सम्पत्तिमा महिलाको पहुँच बढाउन सरकारले आर्थिक वर्ष ०६१/६२ बाट राजस्व छुटको व्यवस्था गरेको छ । महिलाको नाममा स्वामित्व प्राप्त हुने गरी घरजग्गा पास गरेमा रजिस्ट्रेसन शुल्कमा २५ प्रतिशत छुट हुने व्यवस्था छ, हिमाली क्षेत्रको हकमा ५० प्रतिशत र एकल महिलाको नाममा पास गरेमा ३५ प्रतिशत छुट हुने कानुनी व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी सम्बन्ध-विच्छेद भएकी महिलाले श्रीमान्को सम्पत्तिको ५० प्रतिशत पाउने व्यवस्था पनि रहेको छ ।

सम्पत्तिमा महिलाको अधिकार संवैधानिक तथा कानुनी रूपमा उद्घोष भए पनि व्यवहारमा लागू हुन सकेको छैन । देशको कुल जनसंख्याको आधाभन्दा बढी हिस्सा ओगटेका नेपाली महिलाहरूको सम्पत्तिमा ज्यादै न्यून पहुँच छ । दक्षिण एसियामै प्रगतिशील मानिएका हाम्रा कतिपय कानुन लिखित कागजी दस्तावेजका रूपमा मात्र सीमित छन् भन्दा अत्युक्ति नहोला ।

एकातिर कानुनी अधिकारका बारेमा सबै महिला सुसूचित हुन सकेको अवस्था छैन भने अर्कातिर दाजुभाइसँगको सम्बन्ध बिग्रने डरले पनि धेरै महिला पैतृक सम्पत्तिमा दाबी गर्न सक्दैनन् । नेपाल प्रहरीको तथ्यांकअनुसार पैतृक सम्पत्तिमा दाबी गर्ने महिलाहरूका मुद्दा अत्यन्त कम आउँछन् । छोरालाई वंश सम्झिने हाम्रो सामाजिक मानसिकताले विवाहपश्चात् छोरीप्रतिको कर्तव्य सकिएको ठानिन्छ ।

सामाजिक सुरक्षाको उचित प्रबन्ध नहुनाले छोरालाई बुढेसकालको सहाराका रूपमा लिइन्छ, विवाह भएका छोरीले आफ्नो पति तथा पिताको सम्पत्ति प्राप्त गरी दोहोरो सुविधा लिन्छन् भन्ने त्रास पनि कतिपय व्यक्तिहरूमा भएको देखिन्छ ।

वर्षौंदेखि जरा गाडेर बसेको लैंगिक विभेद, असमान सामाजिक संरचनाले गर्दा आर्थिक, सामाजिक स्रोतसाधन पूर्ण रूपमा उपभोग गर्न सक्ने अवस्था महिलाहरूमा छैन । महिलाहरु स्वतन्त्र हुन नसक्नुको एउटा कारण सम्पत्तिमा पहुँच र नियन्त्रण नहुनु हो ।

संविधान तथा कानुनप्रदत्त सम्पत्तिमा महिलाका अधिकारलाई व्यवहारिक रूपमा कार्यान्वयन गर्न जरूरी छ । यसका लागि समुदाय, संगठन तथा विद्यालय तहमा छलफल र सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सकिन्छ । महिलाको स्वामित्वमा घरजग्गा पास गर्न सकारात्मक ढंगले प्रोत्साहन गर्ने तथा र जिस्ट्रेसन शुल्कमा छुट बढाएमा सम्पत्तिमा स्वामित्व वृद्धि हुनुका साथै उद्यमजन्य क्रियाकलापमा महिलाको सहभागिता बढ्छ ।

विद्यमान विभेदजन्य सामाजिक संर चनामा परिवर्तन ल्याउन अभियानमूलक ढंगले कार्यक्रम सञ्चालन गर्नु आवश्यक छ । शिक्षा, रोजगारी तथा आर्थिक क्रियाकलापमा महिलाको संलग्नता बढाउने गतिविधिहरु सञ्चालन गर्नुपर्छ, जसले गर्दा महिलाहरूको आर्थिक तथा सामाजिक जीवनस्तरमा सुधार आई दिगो विकासमा समेत सघाउ पुग्न सक्छ ।

सम्पत्तिमा महिलाको अधिकार स्थापित हुनु भनेको महिलाको आर्थिक तथा सामाजिक अधिकार सुनिश्चित हुनु हो । यसर्थ बेइजिङ सम्मेलनले भनेजस्तै महिलालाई सम्पत्तिको मालिक बनाउनका लागि समान आर्थिक अधिकार र हैसियत प्रदान गर्नुपर्छ, जसले लैंगिक समानता, महिला सशक्तीकरण र सामाजिक समृद्धि हासिल गर्न सहयोग पुग्छ ।

महिलाहरूलाई आर्थिक रूपमा सबल बनाउनु भनेको परिवार, समाज र राष्ट्रको समृद्धि र समुन्नतिमा टेवा पुर्‍याउनु हो । तसर्थ आर्थिक स्रोतसाधन उपभोगमा पहुँच र नियन्त्रण कायम गर्न सक्ने अवस्था सिर्जना गर्नका लागि समुदायस्तरबाटै उत्पादनमूलक क्रियाकलापमा महिलाहरूको सहभागिता बढाउन सम्बन्धित सबै सरोकारवालाहरूबाट पहल हुनु जरूरी छ । व्यावहारिक रूपमा सम्पत्ति र स्रोत-साधनमा लैंगिक तथा सामाजिक न्याय कायम गर्दै समानतातर्फ अगाडि बढ्नु वर्तमानको आवश्यकता हो ।

सम्पत्तिमा महिलाको पहुँच बढाउन सरकारले आर्थिक वर्ष ०६१/६२ बाट राजस्व छुटको व्यवस्था गरेको छ । महिलाको नाममा स्वामित्व प्राप्त हुने गरी घरजग्गा पास गरेमा रजिस्ट्रेसन शुल्कमा २५ प्रतिशत छुट हुने व्यवस्था छ, हिमाली क्षेत्रको हकमा ५० प्रतिशत र एकल महिलाको नाममा पास गरेमा ३५ प्रतिशत छुट हुने कानुनी व्यवस्था गरिएको छ । त्यसैगरी सम्बन्ध-विच्छेद भएकी महिलाले श्रीमान्को सम्पत्तिको ५० प्रतिशत पाउने व्यवस्था पनि रहेको छ ।

महिलाहरूलाई आर्थिक रूपमा सबल बनाउनु भनेको परिवार, समाज र राष्ट्रको समृद्धि र समुन्नतिमा टेवा पुर्‍याउनु हो । तसर्थ आर्थिक स्रोतसाधन उपभोगमा पहुँच र नियन्त्रण कायम गर्न सक्ने अवस्था सिर्जना गर्नका लागि समुदायस्तरबाटै उत्पादनमूलक क्रियाकलापमा महिलाहरूको सहभागिता बढाउन सम्बन्धित सबै सरोकारवालाहरूबाट पहल हुनु जरुरी छ ।

गठबन्धन सहितको रोचक चुनावी भिडन्त

पहिलो चरणमा मंसिर १० गते चुनाव हुने ३२ हिमाली र पहाडी जिल्लामा प्रतिनिधि र प्रदेश सभाका लागि आइतबार उम्मेदवारी दर्ता गरिएको छ। एमाले र माओवादीले गठवन्धन बनाएर संयुक्त उम्मेदवार उतारेपछि यो गठवन्धन नै पहिलो चरणको चुनावमा सशक्त देखिएको छ। यी ३२ जिल्लाका अधिकांश निर्वाचन क्षेत्रमा कांग्रेस एक्लै लड्दै छ भने केही ठाउँमा राप्रपा तथा नयाँशक्तिसँग चुनावी तालमेल गर्दैछ।

पहिलो चरणमा चुनाव हुने ३२ जिल्लाका ३७ निर्वाचन क्षेत्रमा वाम गठवन्धन र कांग्रेस अनि ऊसँग चुनावी तालमेल गरेर उठेका चर्चित नेताहरूबीच चुनावी भिडन्त हुनेछ। संघीय संसदका लागि हुने यी ३७ मध्ये १० निर्वाचन क्षेत्रमा चुनावी भिडन्त रोचक हुने देखिएको छ।

ताप्लेजुङमा एमाले सचिव योगेश भट्टराई पहिलो पटक चुनाव लड्दै छन्। उनी पछिल्ला दुई संविधान सभा निर्वाचनमा काठमाडौं–६ बाट पराजित भएका थिए। एमाले युवा नेता भट्टराई सुरक्षित निर्वाचन क्षेत्र खोज्दै जन्मथलो ताप्लेजुङ फर्किएका हुन्। २०४८ सालको पहिलो बहुदलीय चुनावपछि दुई क्षेत्र रहेको ताप्लेजुङमा कांग्रेस र एमालेबीच तीव्र प्रतिष्पर्धा हुने गर्छ। यो जिल्लामा प्रायः कांग्रेस र एमालेले एक/एक सिट बाँड्ने गरेका थिए। पछिल्लो संविधान सभामा भने दुबै सिट एमालेले जितेको थियो। यसपालि ताप्लेजुङमा एउटा मात्र निर्वाचन क्षेत्र कायम गरिएको छ।

लिम्बूहरूको ठूलो बसोबास रहेको सुदूरपूर्वी पहाडी जिल्ला ताप्लेजुङमा यसपालि वाम गठबन्धन र कांग्रेसबाट गैरलिम्बू समुदायका उम्मेदवार उठेका छन्। यहाँ एमाले–माओवादीका संयुक्त उम्मेदवार भट्टराईविरूद्ध कांग्रेसले केशव दाहाललाई उठाएको छ।

अर्को पूर्वी हिमाली जिल्ला सोलुखुम्बुमा एमालेले माओवादीलाई छोडेको छ। त्यहाँ माओवादीका भीमकुमार राई कांग्रेसका चर्चित नेता तथा पूर्वमन्त्री बलबहादुर केसीविरूद्ध चुनावी मैदानमा उत्रिएका छन्। २०४८ सालदेखि नै सोलुखुम्बुबाट निर्वाचित हुँदै आएका केसी २०६४ सालमा भने माओवादी उम्मेदवारसँग पराजित भएका थिए। यसपालि २ निर्वाचन क्षेत्रमा झरेको सिन्धुपाल्चोक पनि चुनावी प्रतिष्पर्धा रोचक हुने भएको छ। सिन्धुपाल्चोकमा वाम गठवन्धनबाट उम्मेदवार चयन गर्न एमाले र माओवादीलाई अप्ठेरो परेको थियो।

शुक्रबार एमालेले सिन्धुपाल्चोक –१ बाट उम्मेदवार उठाउने र सिन्धुपाल्चोक –२ मा माओवादी नेता अग्नि सापकोटा उठ्ने सहमति भएको थियो। त्यसो हुँदा क्षेत्र नम्बर १ मा एमाले नेता अरूण नेपाल उठ्ने सम्भावना थियो। तर एमालेभित्र ठूलो विरोध भएपछि एमालेले. निवर्तमान सांसद शेर बहादुर तामाङलाई क्षेत्र नम्बर २बाट उठाउने र माओवादीका सापकोटा क्षेत्र नम्बर १ बाट उठ्ने गरी शनिबार राति टुंगिएको हो।

सिन्धुपाल्चोक १ मा अब एक बहालवाला र एक पूर्वसञ्चारमन्त्रीबीच चुनावी भिडन्त हुने भएको छ। सिन्धुपाल्चोक–१ मा कांग्रेसबाट सूचना तथा सञ्चारमन्त्री मोहनबहादुर बस्नेत उठेका छन्। सिन्धुपाल्चोक–२ को चुनावी प्रतिष्पर्धा यसपालि झनै रोचक हुने देखिन्छ।

पछिल्लो संविधान सभाको निर्वाचन क्षेत्र नम्बर ३ का धेरै भाग समेटिएको यो क्षेत्रबाट एमालेका तामाङ र राप्रपा (प्रजातान्त्रिक) का अध्यक्ष पशुपति शमशेर राणाबीच प्रतिष्पर्धा हुँदैछ। सिन्धुपाल्चोकमा राप्रपा प्रजातान्त्रिक र कांग्रेसबीच चुनावी तालमेल भएको छ। सिन्धुपाल्चोक – १ मा राप्रपाले कांग्रेसका बस्नेतलाई सघाउने छ भने २ मा कांग्रेसले राणालाई सघाउने छ। परम्परागत रूपका कांग्रेस बलियो रहेको नुवाकोटमा पनि यसपालि वाम गठबन्धनका कारण चुनाव प्रतिष्पर्धात्मक हुने भएको छ। नुवाकोट–१ मा नेपाली कांग्रेसका केन्द्रीय सदस्य तथा पूर्वमन्त्री डाक्टर रामशरण महतविरूद्ध एमाले–माओवादीका संयुक्त उम्मेदवारका रूपमा माओवादी नेता हितबहादुर तामाङ चुनाव लड्दै छन्।

नुवाकोट–२ मा कांग्रेसका अर्का केन्द्रीय सदस्य तथा पूर्वमन्त्री अर्जुननरसिंह केसीविरूद्ध वाम गठबन्धनबाट एमालेका नारायणप्रसाद खतिवडा उम्मेदवार बनेका छन्। पछिल्ला दुबै संविधान सभामा माओवादीको बलियो उपस्थिति रहेको गोरखाको चुनाव यसपालि वाम गठबन्धनविरूद्ध कांग्रेस र नयाँशक्तिले चुनावी तालमेल गरेपछि प्रतिष्पर्धात्मक बनेको छ। गोरखा–२ मा कांग्रेसले नयाँशक्तिका बाबुराम भट्टराईलाई छोडिदिएको छ भने गोरखा–१ मा नयाँ शक्तिले कांग्रेसलाई सघाउने सहमति भएको छ। गोरखा–१ बाट कांग्रेसका मुख्य सचेतक चीनकाजी श्रेष्ठ चुनाव लड्दै छन्।

वाम राजनीतिका सात दशक

सइन्द्र राई

"संसारभरका मजदुरहरु एक होऔं' भन्ने उद्घोषका साथ कम्युनिस्ट आन्दोलन शुरु भएको थियो । सन् १८४८ मा कार्ल मार्क्सले कम्युनिस्ट पार्टीको घोषणापत्र सार्वजनिक गरेपछि विश्वभर हलचल नै आयो ।

कम्युनिस्ट पार्टीहरु एकपछि अर्को देशमा खुल्न थाले, धेरै देशहरूमा लालझण्डा फहरायो । तर, संसारका मजदुहरूहरु एक हुनुपर्ने उद्घोष मार्क्स र एङ्गेलसको जीवनअवधिभर मात्रै कायम रहन सक्यो । मार्क्सवादका यी दुई सर्जकको निधनसँगै कम्युनिस्ट पार्टीमा गम्भीर वैचारिक मतभेद उत्पन्न हुन थाल्यो ।

एक देश र अर्को देशका कम्युनिस्ट पार्टीबीच र देशभित्रै पनि एक र अर्का नेताबीच वैचारिक मतभेद उत्पन्न भयो, गरियो । यसले संसारका मजदुहरू एक हुनुपर्ने उद्घोष तिल्मिलायो । एउटै देशभित्र पनि थुप्रै कम्युनिस्ट पार्टीहरु बन्न थाले । कम्युनिस्ट पार्टी र नेताहरूमा उत्पन्न यो रोगबाट नेपालको कम्युनिस्ट आन्दोलन पनि बच्न सकेन ।

निरङकुश जहानीय राणा शासनविरूद्ध जनता जाग्दै गर्दा दुई हजार छ साल वैशाख १० गते नेपालमा कम्युनिस्ट पार्टीको जन्म भयो । पुष्पलालले 'नागरिक स्वतन्त्रता सम्पूर्ण वर्गलाई आवश्यकता, अतः क्रान्तिकारी नागरिक स्वतन्त्रता समिति बनाऊ' भन्ने पर्चा जारी गर्दै नेपालमा कम्युनिस्ट पार्टीको स्थापना गर्नुभएको थियो ।

त्यसबेला राणा शासनको अन्त्य गर्नु नै प्रमुख रहेको राजनैतिक कार्यक्रममा कम्युनिस्ट पार्टीको मतैक्यता नेपाली काँग्रेससँग रहन गयो । राणा शासकलाई सामन्तवादको नाइके भन्नेमा काँग्रेस सहमत भयो । यही वैचारिक धरातलमा नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी र काँग्रेसबीचको संयुक्त नेतृत्वमा राणाशासनको अन्त्य भयो । तर, देशको राजनीतिले दुई हजार सात सालमा सम्पन्न क्रान्तिको भावना तोडमोड गर्न थाल्यो ।

विशेषगरी राजा, काँग्रेस र छिमेकी मुलुक

> तीसकै दशकबाट छुट्टै अस्तित्वमा रहेको साना वामपन्थी दलहरु एकता प्रक्रियामा सामेल छैनन्, भने ठूला दलबीचको एकता प्रक्रियामा प्राविधिक समस्या थुप्रै छन् । यद्यपी, केही कम्युनिस्ट नेताहरुको भनाइ भने अर्थपूर्ण देखिन्छन् । एउटै सामाजिक, आर्थिक र राजनीतिक धरातलमा रहेका कम्युनिस्ट नेताहरुबीच वैचारिक भन्दा पनि इगोको लडाईंले विभाजनलाई मलजल पुऱ्याउँदै आएको छ । इगोको लडाईं त्यागने हो भने एउटै कम्युनिस्ट पार्टी नेपालमा संभव छ, सँधै फुटैफुटैको इतिहासको गति रोकिनेछ ।

भारतका कारण राजनीतिमा उतारचढाब आउन थाल्यो । त्यही लयमा नेपाली कम्युनिस्ट आन्दोलन पनि निरन्तर विभाजित हुने र आफ्नै सहगोत्रीमाथि अर्को आलोचना गर्ने क्रम तीब्र बन्न थाल्यो ।

राजा महेन्द्रले दुई हजार सत्र साल पुस एक गते शाही कू नगरेसम्म कम्युनिस्ट आन्दोलन एउटै पार्टी र नेतृत्वमा थियो ।

तर, महेन्द्रले चालेको कदमसँगै कम्युनिस्ट पार्टीमा विभाजन आउन थाल्यो । तेस्रो महाधिवेशनबाट महासचिव निर्वाचित केशरजंग रायमाझी महेन्द्रप्रति उदार देखिदै सोही अनुसारको राजनीतिक कार्यक्रम ल्याउने प्रयत्नमा लागेपछि पार्टीमा वैचारिक मतभेद् देखिन थाल्यो । र, त्यही विन्दू नै कम्युनिस्ट आन्दोलन टुटफुटको थालनी बन्न पुग्यो ।

पुष्पपाल, केशरजंग रायमाझी, मनमोहन अधिकारी, मोहनविक्रम सिंहलगायत शीर्ष नेतृत्वबीच नै मतभेद र फुट हुन थालेपछि पार्टी समर्थकहरू केन्द्रको नियन्त्रणमा रहन छाड्यो । महासचिव रायमाझीसँग असहमत हुनेहरूले बनाएको क्षेत्रीय कमिटी र जिल्ला कमिटीहरूले केन्द्रसँग विच्छेदको घोषणा गर्न थाले भने केन्द्रमा पनि नेताहरूले पार्टी नामका पछाडि विभिन्न पुच्छर थपेर कम्युनिस्ट पार्टी विभाजन गर्न थाले ।

यसपछि भने राजालाई समर्थन गर्ने र नगर्ने, काँग्रेससँग नजिक रहने र नरहने, रूस र चिनिया कम्युनिस्ट पार्टीका पक्ष र विपक्षमा रहने, अर्थात् जताजतै कम्युनिस्ट पार्टी र नेताहरू देखिन थाले । तर, कोही पनि सशक्त र निर्णायक थिएनन् । किनभने टुटफुटले कम्युनिस्ट पार्टीको अस्तित्वमाथि नै प्रश्न उठ्न थालेको थियो ।

केन्द्रसँग विच्छेद गर्नेमध्ये झापा जिल्ला कमिटीले २०२८ मा सशस्त्र विद्रोहको थालनी गरे । यसपछि भने बिस्तारै कम्युनिस्ट पार्टीहरूमा एकता पनि शुरू भयो । झापा विद्रोही समूह, कोअर्डिनेसन कमिटी, नेकपा माले हुँदै लगातारको थियो । केन्द्रीय न्यूक्लियस हुँदै नेकपा चौमतर्फ अगाडि बढेको सिंहको समूहले पनि विभाजनको उतारचढाब झेलिरहेकै थियो । कतिसम्म भने पातलो स र मोटो श को फरक राखेर पनि पार्टी विभाजन गरियो । मोटो श भएको नेकपा मलाश र पातलो स लेखेर नेकपा मसाल पार्टी अस्तित्वमा रह्यो ।

पचासको दशकतिर भने तीब्र गतिमा कम्युनिस्ट पार्टीमा एकता देखिएको थियो । त्यसैले दुई हजार अट्चालीस सालको आम निर्वाचनमा दोस्रो र तेस्रो शक्ति दुई कम्युनिस्ट पार्टी बन्न सकेको थियो । तर, अझै विभाजनको क्रम रोकिएको थिएन । बाउन्न सालमा एकता केन्द्र मशाल फुटेर नेकपा माओवादी जन्मियो ।

यता, ५१ सालको मध्यावधी चुनावमा पहिलो दल बन्दै अल्पमत सरकारमार्फत् लोकप्रिय बनेको एमाले चौवन्न सालमा फेरि फुट्यो । यसको प्रत्यक्ष असर ५६ सालको चुनावमा देखियो, फेरि काँग्रेस बहुमतसहित सरकारमा पुग्यो ।

राष्ट्रियताको वैचारिक धार देखाएर फुटेको माले जनमतबाट नराम्रोगरी अस्वीकृत भएपछि फेरि ५८ सालमा एमालेसँगै मिसियो । तर, केही नेताहरू भने मालेकै नाममा त्यही बसिरहे । अझैं उनीहरु त्यही नै छन् ।

दीर्घकालीन सशस्त्र युद्धको बाटो रोजेको माओवादी दोस्रो जनआन्दोलनसँगै शान्तिपूर्ण राजनीतिमा फर्कियो । चौसट्ठी सालमा सम्पन्न पहिलो संविधानसभाको निर्वाचनमा पहिलो राजनीतिक शक्ति बन्यो अर्को वामपन्थी शक्ति एमाले तेस्रो दल बन्यो । केही सीट जितेको नेकपा एकता केन्द्र संविधानसभाको निर्वाचनपछि माओवादीमै मिसिन पुग्यो ।

तर, सत्तरी सालको दोस्रो संविधानसभाको निर्वाचनसम्म आइपुग्दा माओवादी १० वटा भन्दा बढी पार्टी तथा समूहमा विभाजित हुन पुग्यो । विभाजनले थिलथिलो भएको माओवादीले दोस्रो संविधानसभाको चुनावमा नराम्रोगरी धक्का बेहोर्नुपर्यो । काँग्रेस पहिलो शक्ति बन्दा एमाले दोस्रो र माओवादी तेस्रो राजनीतिक शक्ति बन्न पुग्यो । यही शक्ति समीकरणले नेपालको संविधान २०७२ जारी गर्यो ।

त्यसपछि पनि वाम दलहरूको विभाजन रोकिएन । संविधान जारी भएको तीन दिन नबित्दै माओवादी परित्याग गर्दै बाबुराम भट्टराईले नयाँ पार्टी खोले । नयाँ संविधानअनुसार कम्युनिस्ट एमालेबाट विद्यादेवी भण्डारी राष्ट्रपति, माओवादी केन्द्रबाट नन्दबहादुर पुन उपराष्ट्रपति र माओवादी केन्द्रबाटै ओनसरी घर्तीमगर सभामुख निर्वाचित हुनुभयो ।

एमाले अध्यक्ष केपी शर्मा ओली र माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल पालैपालो प्रधानमन्त्री हुनुभयो । तर, स्थानीय तहको निर्वाचनमा थोरै मात्रले एमाले पहिलो दल बन्न सफल भयो । माओवादी तेस्रोमै कायम छ भने अन्य साना वाम दलहरू नाम मात्रैमा सीमित बन्न पुगेका छन् ।

तर, कुल मतपरिणाममा दुई तिहाई कम्युनिस्टले ल्याउने, तर सँधै काँग्रेस पहिलो शक्ति बन्ने राजनीतिक समीकरण नेपालमा कायम रहँदै आएको थियो । यसको मुख्य कारण कम्युनिस्टहरूबीचको फुटलाई मानिन्थ्यो । टुटफुट कम्युनिस्ट आन्दोलनको पर्याय नै बनिसकेको थियो ।

यस पटक भने दशैं सप्राइजका रूपमा एमाले, माओवादी केन्द्र र राष्ट्रिय जनमोर्चा पार्टीबीच आगामी मंसिरमा हुने प्रदेश र प्रतिनिधिसभाको निर्वाचनमा तालमेलसँगै पार्टी एकताकै प्रक्रिया अघि बढाएका छन् । यसले ५५ वर्षपछि फेरि वामशक्तिहरू जुट्लान् भन्ने आशा जगाएको छ । यसअघि नै माओवादीबाट फुटेका विभिन्न समूह माओवादी केन्द्रको नाममा एकता भइसकेको छ ।

तर, ढुक्क हुने अवस्था आइसकेको छैन । तीसकै दशकबाट छुट्टै अस्तित्वमा रहेको साना वामपन्थी दलहरू एकता प्रक्रियामा सामेल छैनन्, भने ठूला दलबीचको एकता प्रक्रियामा प्राविधिक समस्या थुप्रै छन् । यद्यपी, केही कम्युनिस्ट नेताहरूको भनाइ भने अर्थपूण देखिन्छन् ।

एउटै सामाजिक, आर्थिक र राजनीतिक धरातलमा रहेका कम्युनिस्ट नेताहरूबीच वैचारिक भन्दा पनि इगोको लडाईंले विभाजनलाई मलजल पुऱ्याउँदै आएको छ । इगोको लडाईं त्याग्ने हो भने एउटै कम्युनिस्ट पार्टी नेपालमा संभव छ, सँधै फुटैफुटैको इतिहासको गति रोकिनेछ ।

को बलियो ?

बाबुराम कि नारायणकाजी

पहिलो चरण अन्तरगत मंसिर १० गते हुने निर्वाचनमा अहिले धेरै मानिसको ध्यान गोरखा क्षेत्र नम्बर २ तर्फ खिचिएको छ । नखिचियोस् पनि किन ? यो क्षेत्रमा नयाँशक्ति पार्टीका संयोजक डा. बाबुराम भट्टराई र माओवादी केन्द्रका बरिष्ठ नेता नारायणकाजी श्रेष्ठ चुनावी भिडन्तमा उत्रिएका छन् ।

एउटै जिल्लाका बासिन्दा एवं माओवादी पार्टीमा शीर्षतहमा बसेका काम गरेका डा. भट्टराई र श्रेष्ठ दुबैजना वाम आन्दोलनका हस्ती एवं केन्द्रीय राजीनितिमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्न सक्ने नेताहरू हुन् । तर, अब निश्चित छ आगामी चुनावमा यी दुईमध्ये एकजना प्रतिनिधिसभामा आउन अयोग्य ठहरिने छन् । गोरखा २ मा 'हेवी वेट' नेताहरू डा. भट्टराई र श्रेष्ठबीच प्रतिस्पर्धा हुने भएकाले धेरै मानिसहरूको ध्यान यस निर्वाचन क्षेत्रमा खिचिएको छ । कतिपय मानिसहरूले यी दुबै नेताहरू आगामी संसदमा चाहिने भएकाले एकै टाउँमा नभिडे हुन्थ्यो भन्ने पनि सोचेका थिए । तर, त्यो ईच्छाविपरीत श्रेष्ठ र भट्टराई एकले अर्कालाई हराउने अभियानमा लागेका छन् ।

दुई नम्बर क्षेत्रअन्तरगत पालुङटारका बाबुराम र जौवारीका नारायणकाजी बीचको बहुप्रतिक्षित भिडन्तलाई दुवै पार्टीले आफ्नो प्रतिष्ठाको विषय बनाएका छन् । गोरखा–२ मा डा. बाबुराम भट्टराईलाई समर्थन गर्न माओवादी केन्द्रले नमानेपछि बाम गठबन्धनमा बाहिरिएर उनी कांग्रेससँग सहकार्य गरी प्रतिनिधिसभाका लागि उम्मेदवार बनेका हुन् । यसबापत क्षेत्र नम्बर १ र चारवटै प्रदेशमा नयाँ शक्तिले नेपाली कांग्रेसका उम्मेदवारलाई सहयोग गर्नेछ । गोरखाका साविकका २ नम्बर प्रदेश र साविकको ३ नम्बर प्रदेशको आधा क्षेत्र समावेश गरी प्रतिनिधिसभा क्षेत्र नम्बर २ तय भएको छ । गोरखाका जिल्लामा कुल १ लाख ८९ हजार ४४८ मतदाता छन् । क्षेत्र नम्बर २ मा ९० हजार ८२६ मतदाता छन् । गोरखा–२ का प्रदेश 'क' मा ४३ हजार ५७५ र प्रदेश 'ख' मा ४७ हजार २५१ मतदाता छन् ।

:yfgLo rgfjsf cfwf/df sf]sLt alnof]<

गत बैशाख ३१ गते सम्पन्न पहिलो चरणको स्थानीय चुनावमा गोरखा क्षेत्र नम्बर २ भित्र पर्ने स्थानीय तहहरूमा पार्टीहरूले पाएको मतको हिसाव गर्दा वाम गठबन्धन र लोकतान्त्रिक गठबन्धनबीच खासै फरक छैन ।

गोरखा २ मा लोकतान्त्रिक गठबन्धन भन्दा वाम गठबन्धन जम्मा १३२ मतले मात्रै अगाडि देखिन्छ । तर, अबको चुनावमा उम्मेदवारको व्यक्तित्वका कारण स्थानीय चुनावको भन्दा केही फरक परिणाम आउन सक्ने अनुमान गरिएको छ । गत स्थानीय चुनावमा नेपाली कांग्रेसले यस क्षेत्रमा कुल १७ हजार ७० मत पाएको थियो भने नेकपा माओवादी केन्द्रले १७ हजार ८९४ मत पाएको थियो । त्यस्तै नयाँ शक्तिले ७ हजार ९०० र नेकपा एमालेले ७ हजार २०८ मत पाएको थियो ।

स्थानीय चुनावको यो मतका आधारमा हेर्दा कांग्रेस र नयाँशक्तिको कुल मत २४ हजार ९७० हुन्छ भने माओवादी र एमालेको २५ हजार १०२ मत हुन्छ । गोरखा–२ मा पालुङटार नगरपालिका, सिरानचोक गाउँपालिका, अजिरकोट गाउँपालिका, सुलीकोट गाउँपालिका तथा गोरखा नगरपालिकाका ८ देखि १४ वडा समावेश छन् ।

पालुङटार नगरपालिमा गत स्थानीय चुनावमा कांग्रेसले ४ हजार ६९८ मत पाएको थियो । माओवादी केन्द्रले ४ हजार ४९१, एमालेले २ हजार ४१० र नयाँ शक्तिले ३ हजार ९७६ मत पाएका थिए । सिरानचोक गाउँपालिकामा कांग्रेसले ३ हजार ४०२ मत पाएको थियो भने एमालेले १ हजार ७४०, माओवादी केन्द्रले ३ हजार २३५ र नयाँ शक्तिले १ हजार ४३१ मत पाएका थिए ।

त्यस्तै अजिरकोट गाउँपालिकामा कांग्रेसले ३ हजार ३३, एमालेले ३ सय ४७, माओवादी केन्द्रले २ हजार ७०२ र नयाँ शक्तिले १ सय ५० मत पाएका थिए । सुलीकोट गाउँपालिकामा कांग्रेसले ३ हजार २२, माओवादीले ४ हजार ६५९, एमालेले ८ सय ८५ र नयाँ शक्तिले १ हजार १६ मत पाएका थिए ।

गोरखा नगरपालिकाको वडा नम्बर ८ मा कांग्रेसले ४९८, एमालेले ४०५, माओवादीले ४३९ र नयाँशक्तिले ४५५ मत पाएका थिए । वडा नम्बर ९ मा कांग्रेसले ४६७, एमालेले १७५, माओवादीले ३६६ र नयाँ शक्तिले १७७ मत पाएका थिए । वडा नम्बर १० मा कांग्रेसले ३६७, एमालेले ३७३, माओवादीले ३०९ र नयाँ शक्तिले १८२ मत पाएका थिए । वडा नम्बर ११ मा कांग्रेसले ३४७, एमालेले ३२७, माओवादी केन्द्रले ४२८ र नयाँ शक्तिले ६८ मत पाएका थिए ।

यस्तै वडा नम्बर १२ मा कांग्रेसले ५३६, एमालेले १२२, माओवादीले ४८७ र नयाँ शक्तिले २१ मत पाएका थिए । वडा नम्बर १३ मा कांग्रेसले ४०४, एमालेले ९७, माओवादी केन्द्रले ५६४ र नयाँ शक्तिले ३२८ मत पाएका थिए । र, वडा नम्बर १४ मा कांग्रेसले २९६, एमालेले ३२७, माओवादीले २१४ र नयाँ शक्तिले ९६ मत पाएका थिए ।

बाबुरामको आधार:

पहिलो संविधानसभा निर्वाचनमा डा. भट्टराईले नेकपा माओवादीबाट सबैभन्दा लोकप्रिय मत हासिल गर्दै विजय हासिल गरेका थिए । त्यसयता ०७० को दोस्रो संविधानसभामा क्षेत्र नम्बर १ बाट पनि माओवादीबाटै चुनाव जितेका भट्टराईले अहिले कांग्रेसको समेत साथ पाएका छन् ।

स्थानीय चुनावको मतपरिणाम हेर्दा नयाँ शक्तिको संगठनात्मक भोटले मात्रै एमाले र माओवादी गठबन्धनलाई जित्न कठिन छ । तर, संगठनात्मक भोट कम भए पनि भट्टराई 'हेवी वेट' नेता हुन् । र, ग्रामीण क्षेत्रमा उनको क्रेज अझै उस्तै देखिन्छ । तथापि थोरै मतदाता र हेको पार्टीका उम्मेदवारका लागि धेरै मतदाता रहेको पार्टीको सबै मत खस्ने सम्भावना कम रहने हुनाले बाबुरामका लागि यो चुनाव चुनौतीपूर्ण हुने देखिन्छ ।

गत स्थानीय चुनावमा सिरानचोक गाउँपालिका र गोरखा नगरपालिकाको वडा नम्बर ८ र १३ बाट पनि नयाँ शक्तिले सम्मानजनक मत पाएको थियो । यो बाबुरामका लागि केही सकारात्मक संकेत हो । तर, बाम गठबन्धनबाट चुनावमा जाने निर्णय र साता नवित्दै कांग्रेससँगको तालमेलले बाबुरामलाई केही अप्ठेरोमा पारेको भने पक्कै छ ।

तर, यो चुनावमा बाबुरामको व्यक्तित्वले प्रभाव पार्न सक्ने कतिपयको विश्लेषण छ । अर्को थरीको मत के छ भने माओवादी छाडेर नयाँशक्ति खोलेको अनि कहिले वाम त कहिले कांग्रेससँग तालमेल गर्न पुगेका कारण बाबुरामको लोकप्रियता खस्किएको छ । विगतमा कांग्रेस र नयाँशक्तिवीच तीतो सम्बन्ध रहेकाले त्यसको असर यो चुनावमा पर्न सक्ने र वामपन्थी एवं कांग्रेसहरूले बाबुरामलाई भोट नदिने दाबी एमाले र माओवादी केन्द्रका नेताहरूको छ । यसका साथै गोरखा जिल्ला वाम जनमत भएको ठाउँ भएकाले वाम गठबन्धनले नै जित्ने दाबी बाबुरामका विपक्षीहरूको छ ।

नारायणकाजीको आधार:

माओवादीको आधार इलाकाको रूपमा परिचित गोरखा, दुई वर्षअघि बाबुरामले पार्टी छाडेसँगै स्थानीय चुनावमा निक्कै कमजोर देखियो । गोरखाका ११ मध्ये ९ स्थानीय तहमा कांग्रेसले जित्यो । सिरानचोक गाउँपालिका जौबारी घर भएका नारायणकाजीले यस क्षेत्र जित्ने मुख्य आधार भनेको सुलीकोट र सिरानचोक गाउँपालिकाको मत हो । सुलीकोटमा स्थानीय तह माओवादीले जितेको छ भने सिरानचोक नारायणकाजीको आफ्नै गृहनगर हो । त्यसो त बाबुरामको प्रभाव रहेको भनिएको पालुङटार नगरपालिकामा पनि माओवादीले स्थानीय चुनावमा नयाँ शक्तिले भन्दा ५ सय मत बढी र कांग्रेस भन्दा २ सय मत कम पाएको थियो । तथापि अहिले बाबुराम आफैं चुनाव लड्दाखेरि स्थानीय चुनावको मत हेरफेर हुन सक्छ ।

गोरखा नगरपालिकाका ७ वडामध्ये स्थानीइ चुनावमा २ वटामा एमाले र २ वटामा माओवादीले जितेको छ । वडा नम्बर १० र १४ मा एमाले तथा ११ र १३ मा माओवादीले जितेको छ भने ७ मध्ये ५ वडामा एमाले माओवादीको मत जोड्दा कांग्रेस र नयाँशक्तिको मतभन्दा बढी छ । स्थानीय चुनावको मतलाई आधार मानेर विश्लेषण गर्दा माओवादी केन्द्र एक्लै पनि नेपाली कांग्रेसको हार ाहारीमा देखिन्छ । यसमा एमालेको समेत मत थपिंदा नारायणकाजीको पल्ला स्वतः भारी हुने विश्लेषण माओवादी निकट नेताहरूको छ ।

यसका साथै नारायणकाजी आफैं पनि गोरखाकै बासिन्दा हुनु, उनले सादगी नेताको छवि बनाउनु र वाम एकतामा महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको नेता भएकाले व्यक्तित्वको प्रभावले समेत थप भोट तान्न सक्ने बुझाइ माओवादी कार्यकर्ताहरूको छ ।

थाहानगरमा नेपाल ... ..

बन्नुपर्नेमा जोड दिए । कार्यक्रममा बोल्दै इन्द्रायणी काला भैरब गूठीका अध्यक्ष श्याम भक्त श्रेष्ठले नेपाल सम्वत नेवारीहरूको मात्रै सम्वत नभई आम नेपालीहरूको राष्ट्रिय सम्वत भएकोले यसको व्यापक प्रयोग र कामकाजी संवत् बनाउन आग्रह गरे । रेडियो आवजका स्टेशन मेनेजर राजेश श्रेष्ठले नेवारी भाषाको प्रयोगलाई बढोत्तरी गर्न आवश्यक रहेको औंल्याए । नगर उपप्रमुख तथा कार्यक्रमका विशेष अतिथी खड्ग गोपालीले सांस्कृतिक संरक्षणमा सम्पुर्ण थाहा नगरबासी एकजुट हुनुपर्ने बताए । गोपालीले सांस्कृतिक संरक्षणमा सहयोग गर्न नगरपालिका तयार रहेको बताए । प्रमुख अतिथी थाहा नगर पालिकाका मेयर लवशेर बिष्टले थाहानगर सांस्कृतिक रूपमा धनी रहेको उल्लेख गर्दै त्यसमा पनि नेवारी समुदाय संस्कृति संरक्षणमा अघि रहेकमा प्रशंसा गरे । यस किसिमको परम्परागत र ऐतिहाँसिक कला संस्कृति संरक्षणमा ब्यक्तिगत रूपमा र नगरपालिकाको तर्फबाट पनि सहयोगको प्रतिवद्धता व्यक्त गरे । कार्यक्रममा २ नं वडा अध्यक्ष गुप्त बहादुर कार्कीले मौलिक पहिचान झल्काउँदै संस्कृति संरक्षण गर्ने उद्धेश्यले नेपाल सम्वतको अवसरमा नेवारी संस्कृति प्रदर्शन गरिएको बताए । उनले नेपाल सम्वतको स्वागतार्थ निकालिएको भिन्तुना ऱ्यालीले जातीय सद्भाव कायम राख्न सघाएको बताए । कार्यक्रममा ओखरबजार हितकारी श्रृजनशील युवा समूहका अध्यक्ष संजय प्रधान लगयतले शुभकामना मन्तव्य व्यक्त गरेका थिए ।

नेपालीको महान पर्व तिहार (दीपावली) अन्तर्गतको नेवारी समुदायमा प्रचलित म्हः पूजाको दिनदेखि नेपाल सम्वत (नयाँ वर्ष) प्रारम्भ हुने हुँदा नेपाल सम्वतको स्वागतार्थ हरेक वर्ष निकालिने ऱ्यालीलाई यस वर्ष पनि निरन्तरता दिइएको हो । ऱ्यालीमा सहभागीहरूले न्हुँ दया भिन्तुना लेखिएको ब्यानर, प्लेकार्ड तथा नेपाल सम्वतका प्रवर्तक संखधर साख्वाको फोटो राखेको प्लेकार्ड बोकेका थिए । कार्यक्रममा नेवार समुदायका पुरूषले दौरा सुरूवाल (कोथ्य लः) र महिलाले हाकुपटासी लगाएका थिए । कार्यक्रममा विभिन्न सांस्कृतिक झाँकी प्रदर्शन गरिएको थियो । यस किसमिको कार्यक्रम थाहानगरको बज्रवाराहीमा पनि आयोजना गरिएको थियो ।

नेपाल सम्बत राष्ट्रिय विभुती शंखधर साख्वाले चलाएका हुन् । साख्वाले तत्कालिन नेपाल भनेर चिनिने काठमाडौ, ललितपुर र भक्तपुरका जनताको ऋण तिररे नेपाल सम्वत चलाएका हुन् । सरकारले नेपाल सम्वतका प्रवर्तक साख्वालाई विक्रम सम्बत २०५५ सालमा राष्ट्रिय विभूति घोषणा गरेको थियो । नेपाल सम्वत् नेपालमै प्रादूर्भाव भएको मौलिक सम्वत हो ।

'प्रतिनीधि' टिमलाई .....

पारेको छ । प्रतिनिधि टिमले आयोजक विनयबाबु स्मृति प्रतिष्ठान 'ए' लाई पछि पार्दै जित हासिल गरेको हो ।

प्रतियोगितामा आख्रा खेलकुद विकास समितिलाई पछि पार्दै अयोजक विनयबाबु स्मृति प्रतिष्ठान 'बि' तेस्रो भएको छ । प्रतियोगिताको विजेता, उप विजेता तथा तेस्रो भएका टिमले क्रमशः नगद ४० हजार, २० हजार र १० हजार रूपियाँ नगद, शिल्ड, मेडल तथा प्रमाणपत्र वितरण गरिएको थियो ।

१४ टिमको सहभागिता रहेको प्रतियोगितामा उत्कृष्ट खेलाडी वडा नम्बर १ प्रतिनीधि टिमका बलराम सुवेदि घोषित भए । उनले वेष्ट कप सहित नगद दुई हजार रूपियाँ तथा बेष्ट ब्लकर किरण गिरी, वेष्ट स्पाइक कुशल लो, वेष्ट डिफेन्स कुमार के.सी. र वेष्ट लिफ्टर राजकुमार कर्माचार्य घोषित भए । उनीहरूले एक/एक हजार रूपियाँ पुरस्कार पाएका छन् ।

थाहा नगरपालिकाका नगर प्रमुख लवशेर विष्टको प्रमुख आतिथ्यमा भएको कार्यक्रमको विशेष आतिथ्य नगर उपप्रमुख खड्ग बहादुर गोपालीको रहेको थियो । विनयबाबु स्मृति प्रतिठानका अध्यक्ष विजयबाबु बस्नेतको सभाध्यक्षतामा भएको पुरस्कार वितरण कार्यक्रममा वडा नम्बर १ का अध्यक्ष हेरमान गोपाली, २ नम्बर अध्यक्ष गुप्त बहादुर कार्की तथा वडा सदस्यहरू, संघ संस्थाका प्रमुख एवं प्रतिनीधिहरूको उपस्थिती रहेको थियो ।

गढी दरबार पुर्ननर्माण गरिने

◆ विकास समाचारदाता

संरक्षणको पखाईमा रहेको मकवानपुरगढी दरबार पुर्नर्निर्माण गरिने भएको छ । त्यसका लागि मकवानपुर गढी पर्यटन विकास समन्वय समितिले गुरूयोजना तयार गरी पुरातत्व विभागमा पेश गरेको छ । विभागले पहिलो चरणमा मकवानपुर गढीको सिमाना छुट्याई पुर्ननिर्माण कार्य थाल्न ८५ लाख रूपैंया विनियोजन गरेको समितिका सचिव केदार न्यौपानेले बताए ।

जिल्ला समन्वय समितिको सहयोगमा सबै संरचना पुर्ननिर्माणका लागि ४० करोड रूपैंया खर्चिने गरी गुरूयोजना बनाएर विभागमा पेश गरेको बताउँदै समितिका सचिव न्यौपानेले विभागले योजना स्विकृत गरी क्रमशः पुनर्निर्माणको काम अघि बढाउने आवश्वासन दिएको बताए । पूर्व संस्कृति, पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन राज्यमन्त्री ईन्द्रबहादुर बानियाँले सांसद विकास कोषमार्फत ४० लाख रूपैंया गढीदरबार पुर्ननिर्माण शुरूवातका लागि प्रदान गरेका हुन् ।

मकवानपुर क्षेत्र नम्बर १ बाट निर्वाचित सांसद समेत रहेका बानियाँको सक्रियातामा गुरूयोजना तयार पारेको जनाईएको छ । समितिले पुरानो संरचनामा रहेको दुईतले गढी दरबार, दरबार परिसरमा दुईवटा मन्दिर, दुईवटा टावर लगायतका संरचना निर्माणको प्रस्ताव गरेको छ ।

पुरातत्व विभागले पहिलो चरणमा मकवानपुर गढीको सिमाना छुट्याई पुनर्निर्माण कार्य थाल्न ८५ लाख रुपैंया विनियोजन गरेको समितिका सचिव केदार न्यौपानेले बताए ।

मनहरीबाट गोगनेसम्म सडक बिस्तार गरिने

◆ विकास समाचारदाता

दशकदेखि निर्माणाधीन मनहरीबाट देवकोट हुँदै सरिखेत जोड्ने सडकलाई कैलाश गाउँपालिकाको गोगनेसम्म बिस्तार गरिने भएको छ । सिमपानी-सरिखेत सडक खण्डलाई सरिखेतबाट भार्ता हुँदै गोगनेसम्म पुऱ्याउनका लागि निर्वाचन क्षेत्र विशेष कार्यक्रम अन्तर्गत दुईवटा शीर्षकमा बजेट बिनियोजन गरिएको हो ।

निर्बाचन क्षेत्र बिशेष कार्यक्रमका संयोजक एबम् मकवानपुर क्षेत्र नं ४ का सांसद राजाराम स्याङ्तानको अध्यक्षतामा बसेको बैठकले सिमपानी सरिखेत खण्डका लागि ४० लाख रूपियाँ र सरिखेत-भार्ता-गोगनेसम्म सडक बिस्तारका लागि २० लाख रूपियाँ बिनियोजन गरेको हो । दुई खण्डमा बजेट बिनियोजन गरेपछि मनहरी, राक्सिराङ र कैलाश गाउँपालिका जोडिने विश्वास रहेको सांसद् स्याङ्तानले बताए । यो खण्डलाई तत्काल थप बजेट समेत लगानी गरी पश्चिम मकवानपुरकै महत्वपूर्ण सडकको रूपमा बिस्तार गर्दै लगिनुपर्ने आवश्यकता रहेको कैलाश गाउँपालिकाका अध्यक्ष टंकबहादुर मुक्तानले बताए ।

चालु आर्थिक बर्ष २०७४/०७५ मा लागू हुनेगरी निर्वाचन क्षेत्र पूर्वाधार विशेष कार्यक्रम अन्तर्गत कुल २५ वटा योजना समावेश भएका छन् । दशलाख रूपियाँका २१ वटा योजना समावेश भएका छन् भने १५ लाख रूपियाँका दुई वटा योजना पनि समावेश भएको छ ।

गोरू निकासी नियन्त्रणमा प्रहरी सक्रियता बढ्यो

◆ विकास समाचारदाता

हेटौंडाहुँदै बंगलादेशतर्फ लैजान लागेको गोरू प्रहरीले धमाधम नियन्त्रणमा लिन थालेको छ । जिल्ला प्रहरी कार्यालय मकवानपुरले अबैध तवरबाट निकासी पैठारी गरेको गोरू नियन्त्रणमा लिएको हो । हेटौंडास्थित रातोमाटे प्रहरी चौकीका प्रहरीले साउनदेखि हालसम्म १२ वटा टूकबाट दुईसय ९१ वटा गोरू नियन्त्रणमा लिएर क्वारेन्टाइन चेकपोष्ट पथलैया पठाइसकेको जिल्ला प्रहरी कार्यालय मकवानपुरले जनाएको छ ।

फाइल फोटो ।

इलाका प्रहरी कार्यालय पशुपति नगरबाट खटिएको प्रहरी टोलीले हेटौंडा-९ स्थित सडक खण्डमा सवारी साधन चेकजाँच गर्ने क्रममा हेटौंडाहुँदै झापातर्फ जान लागेको ना.६ ख २३७१, ना. ६ ख ४४०४ र ना.६ ख ७९५६ नम्बर को ट्रकमा रहेको ६२ वटा गोरू नियन्त्रणमा लिएको थियो । क्वारेन्टाइन चेक नगराएका गाईगोरू नियन्त्रणमा लिएर क्वारेन्टाइन चेकजाँचका लागि पथलैया पठाउने गरेका छौ प्रहरी नायब उपरीक्षक दिलिपकुमार झाले भने, 'मुलुक भित्र एक स्थानबाट अर्को स्थानमा चौपायाहरू ओसार पसार गर्न पाउने कानुन भएपनि गोरू बंगलादेशतर्फ लैजाने गरेकाले नियन्त्रणमा लिएका हौं ।' 'बंगलादेशमा गाई र गोरू काटेर मासु खाने गरिन्छ । हेटौंडामा नियन्त्रणमा लिएका अधिकांश गोरू भारतबाट ल्याउने गरिन्छ । मुख्यगरी कपिलवस्तुको चन्द्रौटा नाका हुँदै भारतबाट गोरू नेपाल भित्र्याइन्छ । कपिलवस्तुबाट ट्रकमा लोड गरेर झापा हुँदै बंगलादेशमा लगेर बिक्री गरिन्छ । भारतबाट दशहजारदेखि १५ हजार रूपियाँमा खरिद गरेर ल्याएको गोरू एकलाख रूपियाँ भन्दा बढी मूल्यमा बिक्री गरिन्छ । स्वास्थ्य परीक्षण नगराइकन गोरू बिक्री गर्न लैजान लागेकाले नियन्त्रणमा लिने गरेका छौं, उनले थपे । नेपालको पश्चिमी क्षेत्रबाट व्यापारीले खरिद गरेर ल्याएको गाई गोरू पनि झापा हुँदै बंगलादेशमा लगेर बिक्री गरिन्छ ।

गोरू व्यापारीहरूले राजमार्गमा कुनै अवरोध भएन भने सोझै झापा हुँदै वंगलादेश पुऱ्याउछन् । अवरोध भयो भने सर्लाहीका विभिन्न भाग हुँदै बंगलादेश लैजाने गरेका छन । भारतबाट खरिद गरेर ल्याएको गोरू नेपाल हुँदै बंगलादेश सुरक्षित साथ पुऱ्याउने गरिएको छ । भारतको बाटो हुँदै गाई गोरू बंगलादेशतर्फ लैजाूदा दुईवर्ष अघि भारतमा शिवसेना दलका कार्यकर्ताहरूले ट्रकमा आगजनी गरेर मानिससहित गाई गोरूलाई जलाइदिएका थिए । गोरू व्यापारीहरू झापाको सुरक्षित बाटोबाट गाई गोरू बंगलादेश पुऱ्याउने गर्छन् । काटेर खानका लागि गाई गोरू बंगलादेश लगेर बिक्री नगरून् भन्ने उद्देश्यलेमात्र प्रहरीले क्वारेन्टाइन परीक्षणको बहाना बनाएर नियन्त्रणमा लिने गरेको बुझिएको छ । यो कार्य प्रहरी प्रमुखको कार्यशैलीमा निर्भर रहने गर्छ । यसअघिका प्रहरी प्रमुखहरूले गाई गोरू ल्याउन ट्रक नियन्त्रणमा लिने गरेका थिएनन् ।

गोरूको व्यापारमा जोखिम न्यून, आम्दानी राम्रो हुने भएकाले लामो समयदेखि केही व्यापारीहरू यसै व्यवसायमा संलग्न छन् । पछिल्लो समय मकवानपुर प्रहरीले गोरूसहितको टूक बरामद गर्ने क्रमलाई तीव्रता दिएको छ । लागूऔषध गाँजा र गोरूसहितको टूक बरामद गर्ने क्रम निकै बढको छ ।

नि:शुल्क स्थायी बन्ध्याकरण शिविरमा सेवाग्राहीको कमी

◆ विकास समाचारदाता

पारिवारिक भार कम गरी सुखी, शिक्षित, स्वस्थ परिवार निर्माण गर्ने उद्देश्यले सञ्चालन गरिएको नि:शुल्क स्थायी बन्ध्याकरण शिविरमा सेवाग्राहीको न्यून सहभागिता देखिएको छ । जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय मकवानपुरको आयोजनामा असोज २३ गतेदेखि ४ स्थानहरूमा सञ्चालित नि:शुल्क स्थायी बन्ध्याकरण शिविरमा १७ जनाले मात्र स्थायी बन्ध्याकरण गरेका छन् ।

जिल्लाको भीमफेदी गाउँपालिकास्थित प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमा संचालित स्थायी बन्ध्याकरण शिविरमा एक जनाले मात्र सेवा लिएका छन् । त्यसैगरी मनहरीको रजैयामा गरिएको शिविरमा पनि एक जनाले मात्र सेवा लिएका थिए । सेवाग्राहिको अन्धविश्वास, नि:शुल्क शिविर प्रतिको गलत धारणा, बन्ध्याकरणसम्बन्धी नकारात्मक दृष्टिकोणलगायतका कारणहरूले गर्दा सेवाग्राहि शिविरमा सेवा लिन नआएको जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालयका परिवार नियोजन कार्यक्रमका पब्लिक हेल्थ नर्स मिलन घिमिरेले चिन्ता व्यक्त गरिन् । सन्तानको रहर पुगिसकेका सेवाग्राहीहरूको घरघरमै गएर बन्ध्याकरणसम्बन्धी जानकारी दिँदा छरछिमेकको कुरा सुनेर सेवा लिन शिविरमा नआएकोमा नर्स घिमिरले चिन्ता व्यक्त गरिन् । २ लाखभन्दा बढि खर्च गर्नुका साथै सुनौलो भविष्य नेपालका दक्ष जनशक्तिहरूद्धार शिविर सञ्चालन गरिएको शिविरलाई सेवाग्राहीहरूले नकारात्मक रूपले हेर्ने गरेको आशंका घिमिरेको छ ।

प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र भीमफेदी स्थायी बन्ध्याकरण शिविरमा भीमफेदी गाउँपालिका ३ र ४ नम्बर वडामा गरी ६ जनाले सेवा लिने पूर्व जानकारी गराए पनि सेवा लिन आएनन् ।

यसैगरी भीमफेदी गाउँपालिका ५ र ६ नम्बर वडाबाट ५ जनाको नाम उपलब्ध भए तापनि एक जनाले मात्र सेवा लिएको छ । भीमफेदी गाउँपालिकास्थित स्वास्थ्य कार्यालय संयोजक ध्रुब प्रसाद लामिछानेका अनुसार चाडको नजिक शरीरमा घाउ गरी सेवा लिन हिच्किचाएको तथा गाउँ स्तरमा महिला स्वास्थ्य स्वयम्सेविकाले प्रभावकारी प्रचार प्रसार नगरेकोले सहभागिता न्यून रहेको बताए ।

भैंसे स्वास्थ्य चौकिमा गरिएको शिविरमा ८ जना र थाहा नगरपालिकाको डाँडाबासमा ७ जनाले स्थायी बन्ध्याकरण गरेका थिए । सेवाग्राहीहरूले घरमा बन्ध्याकरणसम्बन्धी जानकारी गराउन जाँदा सेवा लिन नाम लेखाउने तर शिविर भएको दिन भाग्ने प्रवृत्तिले गर्दा थोरैले मात्र सेवा लिएको नर्स घिमिरे बताउँछिन् ।

अर्थिङ टावर समुदायलाई हस्तान्तरण

◆ विकास समाचारदाता

मकवानपुरगढी गाउँपालिकाको वडा नम्बर ५ र ६ मा जडान गरिएको चट्याङ प्रतिरोधी अर्थिङ टावर समुदायलाई हस्तान्तरण गरिएको छ ।

यूएसएआईडीको आर्थिक सहयोगमा एकिकृत ग्रामीण विकास सेवा (आईभिडिएस), मकवानपुरद्धारा सञ्चालित सबल कार्यक्रम अन्तर्गत मकवानपुरगढी गाउँपालिकासँगको सहकार्यमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण गराउने उद्धेश्यले अर्थिङ जडान गरिएको थियो । त्यही जडान गरिएको अर्थिङ टावर स्थानियलाई हस्तान्तरण गरिएको हो ।

कार्यक्रम सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिका कोषाध्यक्ष श्याम प्रसाद तिमल्सिनाको सभाध्यक्षता तथा मकवानपुरगढी गाउँपालिका अध्यक्ष विदुर हुमागाईको प्रमुख आतिथ्यतामा भएको हो । कर्ाक्रममा सबल बरिष्ठ जिल्ला संयोजक दीवाकर दवाडी, संस्थाका अध्यक्ष सीता विष्ट बानियाँ, सचिब मीनराज पौडेल, कोषाध्यक्ष यतिराज सापकोटा तथा स्थानीय समुदायको उपस्थितिमा सम्पन्न भएको थियो ।

चट्याङ प्रतिरोधी अर्थिङ समुदायलाई हस्तान्तरण पछि टावरको संरक्षण, सम्बर्द्धनको जिम्मेवारी समुदायले बहन गर्नुपर्ने र त्यसका लागि सम्पूर्ण समुदाय लागिपर्नु पर्ने विषयमा कायृक्रममा सहभागिहरूले जोड दिनुभएको थियो । २०७४ असार महिनामा जडान गरिएको अर्थिङले समुदायमा प्रत्यक्ष रूपमा प्रभाव पारी क्षति न्यूनीकरण गर्नमा लाभ पुऱ्याएको र चट्याङ पर्ने त्रासबाट बिस्तारै सुरक्षित महसुस गरेको कुरा स्थानीय बासिन्दाहरूले व्यक्त गरेका थिए ।

गढी गाउँपालिकाको नयाँ गाउँ, चुवार र सानोसल्लेमा गरी ३ वटा अर्थिङ टावर जडान गर्नमा यूएसएआईडी सबल परियोजनाबाट ३ लाख ६९ हजार रूपैयाँ सहयोग प्राप्त भएको थियो ।

पुर्ननिर्माणले बल्ल गति लियो

◆ विकास समाचारदाता

पछिल्लो ९ महिनामा निजी आवास पुनर्निर्माणतर्फ बन्दै गरेका र बनिसकेका घरको संख्या १ लाख ८० हजार बढीले बृद्धि भएको छ । राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणको पुनरावलोकन प्रतिवेदन अनुसार पछिल्लो ९ महिनामा थप १ लाख ३० हजार २ सय ७३ लाभग्राहीको घर निर्माणाधीन अवस्थामा छ भने थप ५० हजार २ सय १७ घर बनिसकेका छन् ।

गत पौष मसान्तसम्म जम्मा निर्माणाधीन घरको संख्या १७ हजार ९९ थियो भने निर्माण सम्पन्न घरको संख्या ११हजार ८ सय ७१ थियो । प्राधिकरणको निर्देशक समितिको वैठक अनुसार निजी आवास अनुदानका लागि समयसीमा निर्धारण गरिएकाले पनि घर बनाउनेको संख्या पछिल्लो समय उल्लेख्य बृद्धि भएको हो ।

प्राधिकरणले अनुदान सम्झौता गरिसकेका सवै लाभग्राहीले निजी आवास पुनर्निर्माणका लागि आगामी असार मसान्तसम्म सवै किस्ता लिइसक्नुपर्ने नयाँ व्यवस्था लागू गरेको छ । साथै विभिन्न निकायबाट प्राप्त भएका करिब २ लाख ५ हजार बढी गुनासोलाई पछ्यौट गरि ४० हजार ९ सय ६७ घर धुरीलाई लाभग्राहीमा समावेश गरिएको, पुनर्निर्माण तथा अनुदान बितरणसम्बन्धी बिगतका अव्यवहारिक प्रावधान र मापदण्डलाई व्यवहारिक बनाउन कार्यविधि संशोधन गरिएकाले पनि निजी आवास पुनर्निर्माणले तुलनात्मक रूपमा गति लिएको प्राधिकरणको बिश्लेषण छ ।

यस्तै मापदण्ड अनुसार नबनेका घरहरूलाई मापदण्ड पुर्ऱ्याई अनुदान लिनका लागि अपवाद तथा सुधार पुस्तिका तयार गरी प्राविधिकहरूलाई तालिम दिई समस्या समाधान गर्न जिल्ला पठाइएकोले पनि थप अनुदानबाट बञ्चित भएका धेर ै लाभग्राहीले दोस्रो र तेस्रो किस्ताको रकम पाएका छन् । हालै मात्र प्राधिकरणको प्रस्ताव बमोजिम सरकारले भूकम्प प्रभावित क्षेत्रमा बन्दै गरेको घर समेत धितो राखेर ३ लाख रूपैया निर्व्याजी ऋण दिने व्यवस्थाले पनि पुनर्निर्माणलाई थप गति दिने प्राधिकरणको अपेक्षा छ ।

प्राधिकरणका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत डा. गोविन्दराज पोखरेलले भने,'समग्र पुनर्निर्माणको अवस्थालाई हेर्दा केही ढिलाइ भएजस्तो देखिएपनि पछिल्लो ९ महिनाको बढ्दो अनुपातलाई हेर्दा निराश हुने अवस्था छैन, निजी आवास पुनर्निर्माणले गति लिएको तथ्याङ्कले नै पुष्टी गर्छ ।' पोरखेलले भने, 'इन्डोनेशियामा पुनर्निर्माण सुरू भएदेखी स्थायी संरचनामा निर्माण सम्पन्न हुन ८ बर्ष र पाकिस्तानमा ५ बर्ष लागेको थियो, भारतको गुजारतसँग तुलना गर्दा हाम्रोमा पनि केही ढिलाई भएकै हो, तर स्रोत साधनको उपलब्धता र सरोकारवाला निकायबीच समन्वय भए तोकिएकै समयमा पुनर्निर्माण सम्पन्न हुन्छ ।'

प्राधिकरणको पछिल्लो तथ्याङ्क अनुसार भूकम्प अतिप्रभावित १४ जिल्लामा असोज मसान्तसम्म ८५ हजार बढी घरधुरीले दोस्रो किस्ता बुझिसकेका छन् । १ लाख ६ हजार बढी लाभग्राहीले दोस्रो किस्ता भुक्तानीका लागि निवेदन दिएको र करिब ९७ हजार लाभग्राहीलाई दोस्रो किस्ता भुक्तानीका लागि प्रमाणीकरण गरिएको छ । चाडपर्वका कारण इन्जिनियरहरू फिल्डमा नभएको र कतिपय ठाँउमा प्राविधिक जनशक्ति अपुग भएकाले एमआईएस प्रणालीमा तथ्याङ्कहरू समावेश हुन नसकेको प्राधिकरणका इन्जिनियर प्रवीण आचार्यले बताए ।

बनिसकेका र बन्दै गरेका घरको तथ्याङ्क एमआईएस प्रणालीमा अद्यावधिक शुरू भए यो संख्या थप बढ्नेछ आचार्यले भने,'पौष मसान्तसम्म ३ लाख ५० हजारसम्म पुग्ने हाम्रो अनुमान छ ।' ९ महिना अघि २ सय शैक्षिक संस्था निर्माण सम्पन्न भएकोमा हाल यो संख्या २४ सय ५६ पुगेको छ । शिक्षा मन्त्रालय अर्न्तगतको केन्द्रिय आयोजना कार्यान्वयन इकाईका प्रमुख इमनारायण श्रेष्ठले भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त ८ हजार ९ सय २३ शैक्षिक संस्था मध्ये अहिलेसम्म ४ हजार ३ सय ८१ शैक्षिक संस्था निर्माणाधीन र निर्माण सम्पन्नको अवस्थामा पुगेको बताए ।

पञ्जिकरण विभागद्वारा थाहा नगरपालिका सम्मानित

◆ विकास समाचारदाता

केन्द्रिय पञ्जिकरण विभागको तेस्रो वार्षिकोत्सवको अवसरमा मकवानपुरको थाहा नगरपालिका सहित ३२ नगरपालिका सम्मानित भएका छन् । विभागले व्यक्तिगत घटना दर्ता अनलाईन सिस्टमबाट थालेका, सामाजिक सुरक्षा भत्ता प्राप्त लाभग्राहीको विवरण **MIS** मा **Entry** गरेको र बैंक मार्फत सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण प्रमाणली अपनाएको स्थानीय तहलाई सम्मान गरेको हो ।

केन्द्रिय पञ्जिकरण विभागले ३२ नगरपालिका सहित नौ वटा गाउँपालिका र चार वटा जिल्ला समन्वय समितिलाई पनि सम्मान गरेको छ । थाहा नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७३र०७४ बाट सामाजिक

सुरक्षा भत्ता बैङ्किङ प्रणालीबाट शुरू गरेको थियो भने व्यक्तिगत घटना दर्ता चालु आर्थिक वर्षबाट शुरू गरेको छ । मकवानपुरमै सम्मानित हुने स्थानीय तह थाहा नगरपालिका एक मात्र हो ।

संघीय मामिला तथा स्थानिय विकास राज्य मन्त्री जनकलाल चौधरीको प्रमुख आतिथ्यमा भएको वार्षिकोत्सव कार्यक्रममा मापदण्ड पुरा गरेका नगर पालिका, गाउँपालिका तथा जिल्ला समन्वय समितिलाई सम्मान गरिएको हो । कार्यक्रममा मन्त्री चौधरीले सूचना प्रविधिमा आधारित प्रणालीको स्थापनाले स्थानीय तहको कार्य सहज हुने बताए । कार्यक्रमको अवसरमा विभागको वार्षिकोत्सव अंकको विमोचन समेत राज्य मन्त्री चौधरीले गरेका थिए ।

संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयका सचिव दिनेश कुमार थपलियाको विशेष आतिथ्यमा भएको कार्यक्रममा उनले भने-'सामाजिक न्याय र घटना दर्ताको कार्यमा विभागको भुमिका आगामी दिनमा बढ्ने विश्वास छ ।' उनले थपे- सूचना प्रविधिमा आधारित विभागको कार्य प्रणालीको अवलम्बन सरहानीय छ ।

वार्षिक उत्सव कार्यक्रम केन्द्रिय पञ्जिकरण विभागका महानिर्देशक अनिलकुमार ठाकुरको सभाध्यक्षतामा भएको थियो ।

यसैबीच विभागको कार्यक्षेत्र एवं समग्र संगठनिक विकासमा योगदान पुऱ्याई विभागको समुच्च प्रगती हासिल गर्न सहयोग गरेका विभागका १२ कर्मचारीहरूलाई तेस्रो स्थापना दिवसको अवसरमा सम्मान पत्र प्रदान गरिएको छ ।

दुई दर्जन सरकारी कार्यालय खारेज

अझै अन्योलमा

केन्द्रीकृत शासन प्रणालीअन्तर्गत स्थापित करिब तीन दर्जन सरकारी कार्यालयमध्ये दुई दर्जन कार्यालय खारेज हुने सूचीमा परे पनि सरकारले अहिलेसम्म खारेज प्रक्रिया अघि बढाउन सकेको छैन। दुई वर्षअघि नै खारेज हुनुपर्ने कार्यालय यथावत् छन् । ती कार्यालय खारेज गरी तिनले दिने सेवा र काम स्थानीय तहबाट हुनुपर्ने संवैधानिक व्यवस्था भए पनि सरकारले कार्यान्वयन गर्न नसक्दा स्थानीय तहका कामकाज पनि प्रभावित भइरहेका छन्।

स्थानीय तहमा कार्यालय गाभ्नुको साटो ती कार्यालयका तालुक मन्त्रालय भने खारेजी रोक्न लागिपरेको स्रोतले बताएको छ।स्रोतका अनुसार वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालय, कृषि विकास मन्त्रालय, सिँचाइ मन्त्रालय, भौतिक मन्त्रालयका अधिकारी जिल्लास्थित मातहतका कार्यालयलाई स्थानीय तहमा नगाभी संघीय (केन्द्रीय) सरकारकै मातहत राख्न चलखेल गरिरहेका छन् ।

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद् कार्यालयका एक अधिकारीका अनुसार विभिन्न मन्त्रालयको असहयोगले नै जिल्लास्थित कार्यालय खारेज हुन नसकेको हो । ३ असोज २०७२ मा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रसहितको संविधान जारी भएलगत्तै सरकारले केन्द्रीकृत शासन प्रणालीअन्तर्गत स्थापित दुई दर्जन कार्यालय खारेजीको सूचीमा राखेको थियो।

संविधानले राज्य शक्तिको बाँडफाँट संघ, प्रदेश र स्थानीय तहमा गर्दै अनुसूचीमार्फत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले गर्ने कामको स्पष्ट जिम्मेवारीसमेत निर्धारण गरेको थियो। संविधान अनुसार जिल्लामा रहेका अधिकांश सरकारी कार्यालय स्थानीय तहमा समाहित भएर स्थानीय तहबाटै सेवासुविधा दिनुपर्छ । तर, स्थानीय तह गठन भएर जनप्रतिनिधिले काम थालेको ६ महिना पुगिसक्दासमेत ती कार्यालय स्थानीय तहमा गाभ्ने प्रक्रिया सरकारले अघि बढाउन सकेको छैन।

संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयका सचिव दिनेशकुमार थपलियाले जिल्लाका सरकारी कार्यालयलाई स्थानीय तहमा गाभ्ने प्रक्रिया सुरू हुन नसकेको बताए। 'अहिले स्थानीय तहमा कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने काम मात्रै उच्च प्राथमिकतामा छ', सचिव थपलियाले भने, 'कार्यालय खारेज र गाभिन अझै केही समय लाग्छ।' उनले कार्यालय खारेजी सम्बन्धमा विस्तृत अध्ययन आवश्यक भएको बताए। मुख्यसचिव राजेन्द्रकिशोर क्षेत्रीले पनि संविधान जारीपछि स्थानीय तह गठन भएलगत्तै थालिनुपर्नेमा हुन नसकेको स्विकारे।' सुरूदेखि नै केही ढिलाइ भएको र कुन काम कसरी गर्ने योजना तथा मेकानिज्म तयार नभएकाले कार्यालय खारेजी अघि बढ्न नसकेको हो', उनले भने । उनले कार्यालय खारेज गर्ने तथा संघीयता सरकारले नै कार्यान्वयनमा लैजाने बताए। प्रधानमन्त्री कार्यालयका अनुसार जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति, कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय, जिल्ला निर्वाचन कार्यालय, जिल्ला सरकारी वकिलको कार्यालय, जिल्ला मालपोत कार्यालय, जिल्ला नापी कार्यालय, जिल्ला हुलाक कार्यालय, नेपाली सेनाका गण तथा गुल्म, जिल्ला प्रहरी कार्यालयलगायत जिल्लामा रहनेछन्।

तर, शान्ति-सुरक्षा कायम राख्ने निकाय तथा राहदानी, नागरिकता बनाउनेजस्ता महत्वपूर्ण निकाय भने संघ मातहत जिल्लामै रहन्छन् । हाल जिल्ला विकास समितिका रूपमा रहेका कार्यालय जिल्ला समन्वय समितिका रूपमा रूपान्तरण भइसकेका छन्।

हाल जिल्लामा ३० वटासम्म सरकारी कार्यालय छन् । यी सबै कार्यालय केन्द्रीकृत शासन प्रणालीका क्रममा केन्द्रका कामलाई जिल्ला र स्थानीय निकायमा पुर्‍याउने माध्यमका रूपमा स्थापना गरिएका हुन्। अहिले सरकारले विभिन्न ७ सय ५३ स्थानीय तह स्थापना गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ।

अनलाईनबाटै
ufpF/sf va/, ca ljZje/
www.bikaskhabar.com
लगअन गर्नुहोस् ।

'तपाई जहाँ, विकासखबर त्यहाँ'
दैनिक कुर्नै पर्दैन
पलपलको खबर....

विकासखबर डट.कम.
इमेल:
bikaskhabar@gmail.com

● lj sf; dlN6ldl8ofsf nflu kj|fzs :सुरजकुमार भुजेल (९८५५०६८६९५)● ;Dkfbs : कुमार नेगी (९८५५०६८०७०)● ;dfrf/ ;Dkfbs : अशोकसुजन श्रेष्ठ (९८५५०६८३५३)● sfof{no : थाहा-४, मकवानपुर● d'bf : श्रीया अफसेट प्रेस हेटौंडा ● O{d]n bikaskhabargmail.com